

05.11.2024

Uudenmaan ELY-keskus (Ympäristö ja luonnon-
varat)
PL 36 (Asemapäällikönkatu 14)
00521 HELSINKI

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto koskien kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:n Hikiä-Inkoo välistä 2x400 kilovoltin voimajohtohanketta ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa

HEL 2024-014290 T 11 01 05

UUDELY/1772/2024

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on pyytänyt Helsingin kaupunginmuseumilta/ Keski-Uudenmaan alueelliselta vastuumuseolta lausuntoa kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:n Hikiä-Inkoo välisen 2x400 kilovoltin voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma. Museo lausuu asiasta kulttuuriympäristöjen vaalimisen näkökulmasta Nurmijärven ja Hyvinkään osalta.

Uusi voimajohtoyhteys sijoittuu osittain nykyisten 400 tai 110 kilovoltin voimajohtojen rinnalle ja osittain uuteen maastokäytävään. Tarkasteltavia voimajohtoreittejä on yhteensä noin 167 kilometriä, mistä uuteen maastokäytävään sijoittuu noin 80 kilometriä. Toteutuessaan voimajohto on noin 110 kilometriä pitkä. Hanke on osa kantaverkon pitkän aikavälin kehittämissuunnitelmaa. Hanke sijoittuu Uudenmaan maakunnassa Inkoon, Siuntion, Lohjan, Vihdin, Nurmijärven ja Hyvinkään alueelle ja Kanta-Hämeessä Riihimäen ja Hausjärven alueelle.

Hikiän ja Passanmäen välillä tarkasteltavat voimajohtoreitit sijoittuvat pääosin uuteen maastokäytävään. Osuudella on myös kaksi teknistä alavaihtoehtoa. Tällä osuudella tarkastellaan nykyisen rinnalle sijoitettavaa maastokäytävää noin 6 kilometriä ja uutta maastokäytävää noin 39 kilometriä. Passanmäestä Siuntion Kopulan asemalle uusi voimajohto sijoittuu suurelta osin nykyisen 400 kilovoltin voimajohtojen rinnalle, sen eteläpuolelle. Voimajohtoreitti erkaneekin nykyisestä voimajohtodosta neljässä kohdassa. Tällä osuudella tarkastellaan rinnalle sijoitettavaa maastokäytävää noin 14 kilometriä ja uutta maastokäytävää noin 14 kilometriä. Perustusratkaisuna käytettävä pylvästyyppi on kahden 400 kilovoltin voimajohtojen yksijalkainen vapaasti seisova teräsrakenteinen ristik-

05.11.2024

kopylväs, jonka ylimmät osat eli ukkosulokkeet ulottuvat noin 45–50 metrin korkeudelle. Pylväsvälit ovat maaston profiilista ja voimajohdon jännitetasosta riippuen noin 400 metriä. Johtoaukean molemmin puolin sijaitsevat 10 metriä leveät reunavyöhykkeet, joiden puustoa käsitellään 10–25 vuoden välein sähköturvallisuuden ja kantaverkon käyttövarmuuden varmistamiseksi.

Hankkeen toteuttamatta jättäminen ei ole mahdollista, koska sähkönsiirtoa ei voida tulevaisuudessa hoitaa nykyisellä kantaverkolla ja jo päätetyillä verkkoinvestoinneilla ilman haitallisia siirtokapasiteettirajoituksia tai vaarantamatta käyttövarmuutta.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Hyvinkäälle suunnitellut voimajohdon jaksot sijoittuvat osin alueelle, jolla on voimassa Kytäjän osayleiskaava (lainvoima 24.5.1995). Hankealueelle on osoitettu kaavassa seuraavia merkintöjä: Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet (M, M-1, M-2, MU, MU-2, MT), maankamaran aineiden ottoalue (EO/MU), maatilojen talouskeskusten ja maataloutta tukevien elinkeinojen alue (AM-1). Hyvinkään osalta hankealueella ei sijaitse asemakaavoja.

Nurmijärvelle suunniteltu voimajohdon jakso sijoittuu pieneltä osin Perttulan osayleiskaavan (lainvoima 11.11.2016) alueelle, ja pieneltä osin Lepsämän (lainvoima 11.12.2012) osayleiskaavan alueelle. Perttulan osayleiskaavassa hankealueelle on osoitettu osayleiskaavoissa merkintö: ”Maatalousalue, joka on maiseman kannalta merkittävä (MT-3). Alueella on erityistä merkitystä maiseman ja kyläkuvan kannalta. Alueen säilyminen avoimena ja viljelykäytössä on maiseman ja kyläkuvan kannalta tärkeää. Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 43.2 §:n nojalla määrätään, että alueen pellot tulee säilyttää rakentamattomina kuitenkin siten, että alueella sallitaan maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen ja mitoituksen osoittamien rakentamismahdollisuuksien toteuttaminen ellei niitä voida toteuttaa tilan muilla alueilla. Rakentaminen tulee tällöin sijoittaa olemassa olevan rakennusryhmän yhteyteen, metsäsaarekkeeseen tai siihen tukeutuen siten, että rakennukset eivät sulje avointa maisemaa. Rakentaminen on sovittava huolella ympäröivään maisemaan ja rakennettuun ympäristöön. Mitoituksen mukainen rakentamismahdollisuuksien enimmäismäärä tiloittain lasketaan yleisten määräysten §:ssä 1–4 esitettyjen perusteiden mukaan. Rakennuspaikan vähimmäiskoko on 5000 m². Maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen tulee sijoittaa siten, että rakennukset eivät sulje avoimia näkymiä. Alueella on voimassa MRL:n 128 § mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee maiseman muuttamista peltoja metsittämällä. Lisäksi aluetta koskevat yleiset määräykset. Suositus: Alueen peltöjen säilyminen viljeltyinä tai hoidettuina niittyinä on suositeltava.” Perttulan

05.11.2024

osayleiskaavan alueella hankealuetta koskee myös kaavamerkintä Maisemallisesti arvokas alue (ma-3). Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.

Lepsämän osayleiskaavassa hankealueelle on osoitettu osayleiskaavoissa merkintä: ”Maa- ja metsätalousvaltainen alue (M-2). Alueella sallitaan maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen sekä muu mitoituksen mahdollistama rakentaminen. Mitoituksen mukainen rakentamismahdollisuuksien enimmäismäärä tiloittain lasketaan yleisten määräysten §:ssä 1–4 esitettyjen perusteiden mukaan. Mikäli rakentaminen sijoitetaan ajankohdan 1.1.2000 tilajaotuksen mukaisen tilan edullisimmalla mitoitusvyöhykkeellä sijaitsevalle alueelle, rakennuspaikan vähimmäiskoko on 5000 m², muutoin 10000 m². Rakentaminen on sovitettava ympäröivään maisemaan ja rakennettuun ympäristöön. Lisäksi aluetta koskevat yleiset määräykset.”

Nurmijärven Nummenpään tienoilla suunniteltu voimajohtoreitti halkoo maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta Nummenpään kylämaisema. Nummenpää on Nurmijärven vanhoista kylistä parhaiten historiallisen rakenteensa säilyttänyt ryhmäkylä vanhan Tuusula–Vihti-maantien varrella. Ryhmäkylä on tunnettu jo 1500-luvulla. Nummenpään seudulle suunniteltu voimajohtoreitti sivuaa lisäksi lähimmillään noin 600 metrin etäisyydellä maakunnallisesti arvokasta Perttulan, Uotilan, Numlahden ja Valkjärven maisema- ja kulttuuriympäristöaluetta. Kylät ovat olleet asuttuja jo 1500-luvulla, ja niissä on säilynyt monipuolisesti rakennuskantaa 1700-luvulta alkaen. Kulttuurimaisemaan kuuluvat muun muassa Numlahden kartanoympäristö sekä Valkjärven rannalla sijaitsevaa huvila-asutusta.

Nurmijärven ja Hyvinkään rajalla, Sääksjärven länsipuolella suunniteltu voimajohtoreitti sivuaa maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristökokonaisuutta Sääksjärven parantolat ja Kiljavan opisto sekä Sääksjärven vapaa-ajan alue. Ensimmäisellä Salpausselällä sijaitsevan hiekkarantaisen Sääksjärven ympärille rakennettiin useita parantola- ja virkistystoimintaan liittyviä kokonaisuuksia 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Sääksjärven parantolat ja Kiljavan opisto ovat myös valtakunnallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita (RKY-2009).

Hyvinkään Kytäjän seudulla suunniteltu voimajohtoreitti halkoo maakunnallisesti arvokkaan Kytäjän kartanon kulttuurimaiseman aluetta. Kytäjän kartanon pelto- ja kylämaisema levittäytyy yhtenäisenä Kytäjärven rannoille. Kytäjän kartano oli yksi Suomen suurimmista yksityisistä maatiloista, ja siihen kuului 1900-luvun alussa 39 torppaa, joista lukuisia on säilynyt nykyaikaan. Kartanolla on pitkä ja monipuolinen teollisuushistoria. Kytäjän alueeseen liittyy myös Hopeavuoren kaivos 1550-luvulta. Hyvinkään Usmin seudulla suunniteltu voimajohtoreitti si-

05.11.2024

vuaa lähimmillään noin 900 metrin etäisyydellä maakunnallisesti arvokasta Hyvinkään Sveitsin aluetta. Hyvinkään Sveitsin luonnonpuisto Ensimmäisellä Salpausselällä oli tunnettu kauneudestaan ja terveellisestä ilmanalastaan jo 1800-luvun jälkipuoliskolla.

Voimajohtoreitin läheisyyteen sijoittuu myös paikallisesti arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Noin 500 metrin lähietäisyydellä suunnitellusta voimajohtoreitistä Hyvinkäällä sijaitsee Karlbergin tila. Tämä on osoitettu Kytäjän osayleiskaavassa alueen osaksi, jossa rakennettu ympäristökuva säilytetään, ja alueeseen liittyy kulttuurihistoriallisia tai rakennustaiteellisia arvoja. Nurmijärvellä hieman yli 500 metrin etäisyydellä suunnitellusta voimajohtoreitistä sijaitsee Pihtimäen talo, joka on osoitettu Perttulan osayleiskaavassa kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi rakennukseksi.

Vaikutukset maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriympäristöön

Voimajohtoon rakentamisaikaiset maisemavaikutukset ovat ympäristövaikutusten arviointiohjelman mukaan kestoltaan suhteellisen lyhytaikaisia, noin pari vuotta, ja laajuudeltaan paikallisia. Vaikutukset kohdistuvat pääasiassa johtoalueelle ja sen lähiympäristöön. Lisäksi uudelle johtoalueelle johtavien nykyisten teiden ja johtoalueiden vahvistaminen aiheuttaa vähäisiä vaikutuksia maisemaan. Johtoalueelta joudutaan poistamaan puustoa vaadittavalta laajuudelta sekä muokkaamaan maata pylväiden perustusten alueelta. Etenkin aluskasvillisuus saattaa kuitenkin vahingoittaa laajemmaltakin alueelta työkoneiden liikkumisesta. Rakentamisen aikaiset muutokset voimajohtoon lähimaisemassa ovat arviointiohjelman mukaan osittain palautuvia.

Merkittäviä visuaalisia vaikutuksia saattavat aiheuttaa avoimeen maisemaan (esimerkiksi pellot tai vesistöt), korkeille maastonkohdille tai maisemalliseen solmukohtaan sijoittuvat voimajohtopylväät. Lähietäisyydeltä tarkasteltuna voimajohtopylväs on hallitseva. Etäisyyden kasvaessa pylvään hallitsevuus maisemassa vähenee ja vähitellen kohde alistuu muihin maisemaelementteihin, ennen kuin häviää näkyvistä. Tässä hankkeessa perusratkaisuna tarkasteltavien voimajohtopylvästyyppeiden kokonaiskorkeus on keskimäärin noin 50 metriä, ja pylväiden johtojen vaikutukset voivatkin ulottua laajalle avointen näkymäyhteyksien mukaisesti. Arviointiohjelman mukaan yhtenäisten maisemakokonaisuuksien säilymisen kannalta tulisi suosia käytäntöä, jossa uusi voimajohto rakennetaan nykyisen voimajohtoon yhteyteen.

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon kanta

Voimajohtoreitin kannalta olennaisia maakunnallisesti arvokkaita maisema- ja kulttuuriympäristön kohteita ovat Nummenpään kylämaisema Nurmijärvellä sekä Kytäjän kartanon kulttuurimaisema Hyvinkäällä.

05.11.2024

Nurmijärven Röykän pohjoispuolelle suunniteltu voimajohtoreitti sivuaa lisäksi Sääksjärven parantoloiden ja Kiljavan opiston valtakunnallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä (RKY-2009) lähimmillään noin 570 metrin etäisyydellä. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo edellyttää, että maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön alueet ja kohteet huomioidaan voimalinjan suunnittelussa. Erityisesti kaavassa maiseman kannalta merkittävät alueet sekä alueet, joilla on erityistä merkitystä maiseman ja kyläkuvan kannalta tulee huomioida voimalinjan suunnittelussa pyrkimällä minimoimaan voimajohtolinjojen vaikutuksen maisemaan.

Arviointiohjelmassa tuodaan esiin, että avoimissa maisematiloissa, kuten laajoilla peltoaukeilla, pylväiden korkeudella, mallilla ja väriyksellä on merkitystä. Voimajohdon näkyvyys korostuu, jos sillä ei ole lainkaan esimerkiksi metsänreunan luomaa taustaa. Vaikutuksia yksittäisiin haasteellisiksi tunnistettuihin kohteisiin, kuten pienipiirteiset rakennetut kulttuuriympäristöt, asutuksen tai tiemaiseman kannalta merkittävät näkymäsuunnat, tärkeät näkymäakselit, voidaan arviointiohjelman mukaan lieventää valitun johtoreitin tarkemmassa yleissuunnitteluvaiheessa yksittäisten pylväiden sijoitussuunnittelulla. Arviointiohjelman mukaan kohteiden säilyminen varmistetaan suunnittelun edetessä neuvottelemalla tarvittaessa museoviranomaisten kanssa. Arvokkaista kohteista laaditaan yksityiskohtaiset ohjeet kohteiden läheisyydessä toimimiselle. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo osallistuu tarvittaessa maisemallisesti herkimpien kohteiden tarkempaan suunnitteluun.

Museo pitää kiitettävänä, että voimalinjan alueella tehdään arkeologinen inventointi. Inventointiraportin valmistuttua, se tulee lähettää museolle hyväksyttäväksi. Museo kirjaa arkeologisista kohteista raportoidut tiedot Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin.

Arviointiohjelman mukaan voimajohdon rakentaminen ja sitä edeltävä johtoalueen raivaaminen ja avohakkuu tehdään siten, että muinaisjäännöskohteet otetaan huomioon niitä vahingoittamatta museoviranomaisten lausuntojen ja ohjeistuksen mukaisesti. Museo ottaa kantaa rakentamiseen liittyvien töiden vaikutuksista arkeologisiin kohteisiin, kun inventointiraportin tulokset ja johtolinjan tarkemmat suunnitelmat ovat käytettävissä.

Lisätiedot

Tiina Mikkanen, tutkija, puhelin: 09 310 71552
tiina.mikkanen(a)hel.fi

Kulttuuriympäristöpäällikkö

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

6 (6)

05.11.2024

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.